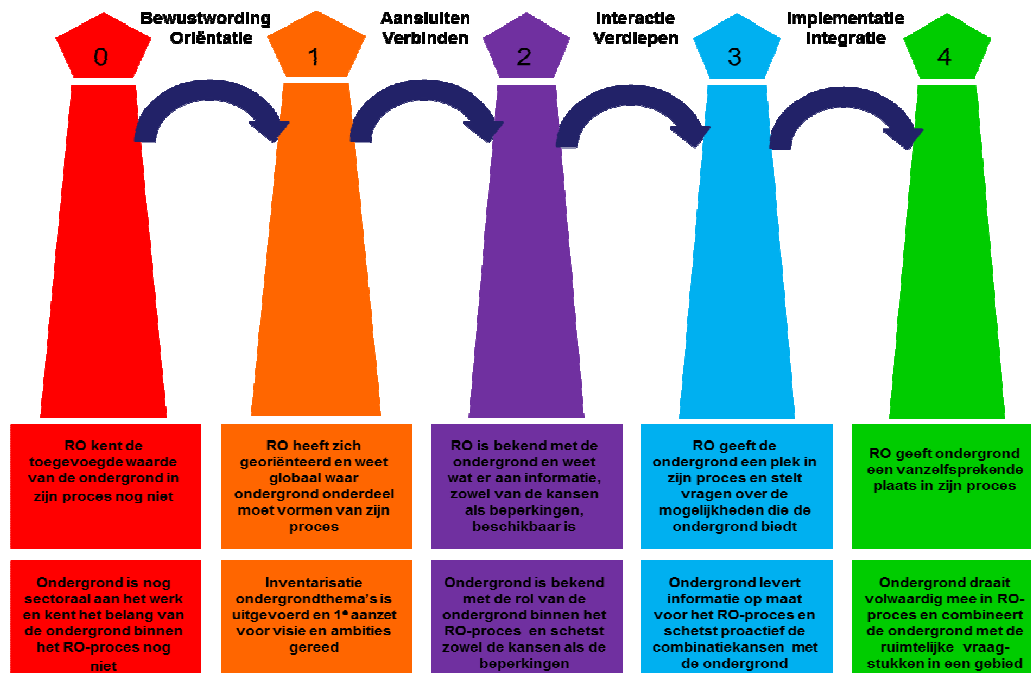

Onderdeel van deze verkenning was een workshop over de kansen en opgaven die gemeenten hebben om te komen tot duurzaam gebruik van de ondergrond. De workshop heeft duidelijk gemaakt dat een gemeentelijke / regionale aanpak nodig is voor het duurzaam benutten van onze ondergrond. Deze notitie beschrijft de eerste stap om te komen tot deze aanpak.

Torenmodel

In de workshop is het 'Torenmodel' toegelicht. Dit model, ontwikkeld door de Wageningen Business School (WUR), is een hulpmiddel om te komen tot wisselwerking met andere disciplines in de ondergrond (bron: SKB rapport Ondergrond – vergroot je ruimte, okt.2012).

De basisprincipes van het Torenmodel zijn erop gericht om betrokkenen als een netwerk samen te laten werken; de bereidheid te ontwikkelen om van elkaar te leren, zodat wederzijds het vermogen ontstaat om ambities op te stapelen in plaats van ten koste van elkaar te laten gaan.

De eerste Toren: "Waar staan we nu?" Het gaat hierbij om een compleet beeld te krijgen van de huidige situatie in termen van:

- **Wat?** : Wat is ter gaande? Wat zijn de issues?
- **Wie?** : Wie moeten worden betrokken om deze issues op te lossen?
- **Waarom?** : Wat zijn hun standpunten, belangen en behoeften?
- **Hoe gaan ze met elkaar om?** : In welke relaties staan ze tot elkaar? Onzekerheden?

De laatste Toren : "Wat willen we aan het einde van het proces hebben, wat we nu niet hebben?"

De ontwerpers van het proces vragen zich in onderlinge discussie af:

- **Doel:** Waar dient het proces eigenlijk voor c.q. wat is het doel?
- **Reikwijdte:** Wat willen we allemaal meenemen in het proces aan onderwerpen en doelgroepen. Meestal helpt het meer om de vraag negatief te stellen: wat willen we allemaal niet meenemen aan doelgroepen en onderwerpen? Samen bepalen ze de reikwijdte.
- **Output(s):** wat is het product/ de output van het proces; hoe ziet het er uit? Een rapport; een film; een bijeenkomst?
- **Outcome(s):** wat willen wij bereiken bij de participanten van het proces straks: tevredenheid; vertrouwen; vermogen om het te begrijpen en daadwerkelijk op te pakken; zelfredzaamheid: samen definiëren ze de outcome. Het vermogen van RO én Bodemdeskundigen om daadwerkelijk met elkaar bodengrondse en ondergrondse ambities te delen

Overspanning/brug: "Hoe komen we van het heden naar het gewenste eindresultaat?"

De ontwerpers van het proces vragen zich in onderlinge discussie af:

- **Fasering:** welke logische stappen zijn er te zetten?
- **Grouping:** wie betrekken we in welke fase op welk moment er hoe bij: intern binnen de betrokken organisaties en ook extern als betrokken doelgroepen
- **Resultaat:** wat is het resultaat per fase? Een proces wordt per fase vaak afgesloten met een product: dat kan bv een bijeenkomst zijn; gevolgd door een film; gevolgd door een eindrapport.
- **Tijdspad:** wanneer moet wat klaar zijn?
- **Budget:** wat is het budget van wie per fase?

Volgende stap ...

Tijdens de werksessie is gewerkt aan de bewustwording van het duurzaam gebruik van de ondergrond bij de 'bodem-medewerk(st)er'. Dit is stap 1 van het Torenmodel. Naar aanleiding van de werksessie is in het Vakberaad Bodem gediscussieerd over de volgende stap.

Aan de slag gaan met duurzaam gebruik van de ondergrond, betekent ook het betreden van andere werkvelden en (beleid)domeinen. In veel gevallen wordt dit door betreffende collega's als vervelend ervaren, indien *nut en noodzaak* niet duidelijk zijn. Leerpunten en ervaringen uit gelijkwaardige projecten (oa ILB2 Katwijk en regio MRA) laten zien dat het een vereiste is om *intern draagvlak en betrokkenheid* te creëren bij andere werkvelden. Hierbij moet gedacht worden aan:

- water
- ruimtelijk ordening / planologen
- beheer van kabel en leidingen / ondergrondse afvalopslag
- bodem / openbaar groen
- GIS / databeheer
- archeologie
- duurzaamheid
- projecten ruimtelijke ontwikkelingsopgaven / projecten

(opgemerkt wordt dat iedere organisatie haar eigen benamingen heeft voor deze functies)

De volgende stap is samen met andere werkvelden vaststellen van nut en noodzaak om te komen tot duurzaam gebruik van de ondergrond. Geadviseerd wordt om dit per gemeente afzonderlijk te verkennen. Hierbij dient de gemeente goed na te denken over wie bij dit proces betrokken wordt. Het is immers de bedoeling dat deze collega's ook kunnen zorgen voor intern draagvlak en betrokkenheid houden bij het vervolgproces. Betreffende collega's zullen dus 'nieuwsgierig en vernieuwend' moeten zijn.

De aanpak voor het vaststellen van nut en noodzaak laat zich als volgt samenvatten:

- Doel: In beeld brengen van de vraag naar ondergrondinformatie bij beleidsgerelateerde collega's op grond waarvan de gemeente in staat is een (ambtelijk) besluit te nemen om verder te gaan met het uitwerken van duurzaam gebruik van de ondergrond.
- Werkzaamheden:
  - o stap 1: individuele gesprek met beoogde deelnemers + verkenning thema's;
  - o stap 2: werksessie "Wat kunnen, willen en/of moeten wij met de ondergrond";
  - o stap 3: verslaglegging van stap 1 en 2 + advies vervolgaanpak.

Stap 1

Korte interviews (maximaal half uur) met deelnemers aan de werksessie. Hierbij komen drie vragen aan de orde:

1. Welke ervaringen heeft u met de gemeentelijke kennis en informatie over de ondergrond?
2. Welke behoefte heeft u aan ondergrondinformatie en -kennis in de toekomst en waar is die behoefte op gebaseerd?
3. Heeft u een praktijkvoorbeeld waarin u behoefte heeft aan informatie over de ondergrond? Het praktijkvoorbeeld dient als input voor de werksessie.

Stap 2

In deze werksessie wordt eerst aandacht geschonken aan de ondergrond en de gemeentelijke voorbeelden over het gebruik van de ondergrond. Vervolgens wordt per ondergrondskwaliteit bekeken hoe de mensen aankijken tegen het 'willen, kunnen en/of moeten'. Dit

geeft per gemeente duidelijk aan welke ondergrondkwaliteiten vanuit andere werkvelden als (on)belangrijk wordt gevonden. Aan de hand van deze thema's kan het vervolgtraject worden uitgewerkt.

Het resultaat van stap 1 en 2 is een helder beeld van de vraag naar ondergrondinformatie, inclusief de behoefte aan de aangeboden informatie, en een heldere argumentatie van nut en noodzaak voor het duurzaam gebruiken van de ondergrond. Deze resultaten worden in een notitie uitgewerkt (stap 3).